



מרכז לבריאות הנפש בצפון הארץ. דרוש מרכז מיידי לפתיחת מרפאות חדשות  
תצלום: דורון גולן / ג'ני



## סכנת נפשות

העיצוב בהשקעה בבריאות הנפש  
הציבורית, בתירוץ של ההמתנה  
לרפורמה, עלול להיות הרה אסון

יחיאל שרשבסקי

לממש את הנגזר מאחריותם, רוח צים בניקיון כפיהם בשם היעילות והשיפור בעתיד לא נודע. כיום אין זה סוד כי האוצר מייעד לרפורמה בבריאות הנפש לפחות 350-400 מיליון שקלים. דא עקא, רובו הגדול של הסכום שמור במרתפי האוצר (ללא ריבית) עד ליום המיוחל שבו תחל הרפורמה. אז מה אם היא מתמהמהת כבר כ-15 שנה? מדוע הסבל המזעזע של רבבות הנזקקים, ילדים ובוגרים, צריך לגעת במישהו? מדוע הנזקים ההולכים וגדלים אמורים לרגש את משרד הבריאות ואת האוצר? עם ישראל יכול להיות רגוע, הכי סף ישנו.

אם הם מעוניינים להתייחס ברצינות לבעיה, משרד האוצר ומשרד הבריאות חייבים להקצות מיד לפחות 200 מיליון שקל מתוך הסכום המיועד, ולפרסם ללא דיחוי מכרזים לפתיחת מרפאות חדשות לבריאות הנפש במקומות שבהם הן נדרשות. מה מנע מהם לעשות זאת עד עתה? לא היגיון ענייני מנע זאת. זוהי החלטה שרירותית, אטומה, של שני המשרדים. אולי גם מעורבת כאן בטלנות.

### היעד חתרן

איש אינו יודע מתי הרפורמה תצא לדרך. בעבר כבר הוכרזו תאריכי יעד רבים, אבל אלה באו וחלפו והרפורמה רחוקה. לעומת זאת, בבתים רבים כבר הכה האסון. הכל יודעים שקופות החולים לא יכוננו שירותי בריאות נפש מהיום למחר. גם הן יודקו לקבלני משנה בתחילת הדרך, ואולי גם בהמשך. לא ייגרם שום נזק אם ייצאו מכ"רזים להפעלת השירותים למשך שלוש עד חמש שנים, ובתום המו"ד הקופות יחליטו אם להמשיך את ההתקשרויות או לפתוח מכרזים חדשים.

תושבי ישראל נהנים ממערכת בריאות ציבורית מהטובות בעולם, למרות כל תחלואיה. אחת הבעיות הקשות היא, שמערכת זו מצליחה בתחום הבריאות הגופנית ואילו בתחום הטיפול הנפשי היא כושלת באופן מביש. זה כ-15 שנה מערך הטיפול הנפשי הציבורי בקהילה כמעט ולא גדל. גם לפני 15 שנה הוא היה רחוק מלענות על הצרכים, ובינתיים האוכלוסייה גדלה והמצב החמיר. משרד הבריאות נתלה בהסבר מופלא: ארטריו תתחיל הרפורמה בתחום בריאות הנפש וכל הבעיות יבואו על פתרונן. כלומר, אין טעם להגדיל ולשפר את השירותים הממשלתיים, מכיוון שהרפורמה קרובה מאוד. במסגרתה, מסבירים לנו, האחזיות לטיפול הנפשי תעבור לקופות החולים, שכמובן יספיקו מיד שירות לכל דורש.

המצאות אכזרית יותר. במקומות רבים בארץ הנגישות לשירותי בריאות הנפש קשה ביותר, ולעתים היא אף יקרה. כתוצאה מכך רבים מהנזקקים לשירותים נמנעים מלקבלו, ולעתים הדבר הרה אסון. לפעמים יש התאבדויות בקרב אלו שאין להם גישה לשירותי בריאות הנפש. יש פגיונות שילדים ישאו כל חייהם, יש משפחות שאפשר היה לשקם ובי" כל זאת הן סובלות, יש פסיכוזות ואשפוזים פסיכיאטריים שאפשר היה למנוע; ועדיין לא נאמר דבר על המחיר הכבד שבו נושא המ"שק בגלל נטרול של אנשים רבים משוק העבודה, עקב עורף אשפוזים וצריכה מוגברת של שירותי בריאות כלליים. המחיר כבד, אבל הממשלה ובפרט משרד הבריאות ומשרד האוצר, שהיו חייבים

### הרפורמה בבריאות הנפש

מפתח ציבוריות למבוגרים	מפתח ציבוריות לילדים ונוער
חודשיים	7 חודשים עד שנה
1.5% מהאוכלוסייה (60,000 ישראלים)	0.8% מהאוכלוסייה (20,000 ישראלים)
4% מהאוכלוסייה (161,000 ישראלים)	2% מהאוכלוסייה (50,000 ישראלים)
המתנה לטיפול ראשון	שיעור הפונים כיום
שיעור הפונים לאחר הרפורמה	

שאנשי המקצוע במשרד הבריאות ובעלי הרגישות במשרד האוצר מסכימים אתי, אבל חושש שבירוקרטים למיניהם שוב יצליחו לגבור עליהם. משרד הבריאות נמסר בתגובה כי "המשרד עושה כל מאמץ כדי לקדם את הרפורמה בבריאות הנפש, שתוסיף משאבים למערך בריאות הנפש, בעיקר בתחום הקהילתי. המגמה היא להכפיל את המערכת הקהילתית במהלך של ארבע שנים. הנושא נמצא בוועדת העבודה והרווחה בבריאות לקראת קריאה שנייה ושלישית. אם החוק לא יעבור בקדנציה הנוכחית, יפעל משרד הבריאות בין השאר בכיוון המתואר במאמר."

יתר על כן, קיימת מחלוקת מתמשכת ביחס לעלות העתידית של הפעלת השירותים באמצעות קופות החולים. פרסום מכרזים יוכל להכריע במחלוקת, מכיוון שהזכיינים ינקבו במחירים שיעמדו בתחרות וגם יהיו מחויבים לאיכות שתידרש. המדינה חייבת לדאוג לאספקת השירות באיכות סבירה. רצוי שאחד מתנאי המכרז יהיה תשלום שכר סביר, שיאפשר להעסיק אנשי מקצוע טובים. כן רצוי שתוקם מערכת פיקוח יעילה. המדינה מוציאה סכומי עתק לקניית שירות בתחרות מים שונים, אבל חוסכת בפיקוח. חיסכון זה מזיק עד כדי כך, שהוא מעמיד בספק את יעילות ההפרטה כולה.

הדברים נכתבים בתחושה של אמביוולנטיות רבה. אני מאמין

במקומות רבים בארץ הנגישות לשירותי בריאות נפשית קשה ביותר

הכתוב הוא פסיכולוג קליני. עד פברואר 2011 היה הממונה על השיקום בתחום בריאות הנפש במשרד הבריאות